

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Lääkäri ja turvallinen lääkehoito Yleislääkäripäivät 26.11.2021

Ylilääkäri Kirsti Tolonen, Valvira

Vaikuttava valvonta – vastuulliset toimijat

Miksi Turvallinen lääkehoito-opas?

- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
  - 3 § Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon.
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994
  - 15 § Terveydenhuollon ammattihenkilön on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Ammattitoiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tasapuolisesti ottaa huomioon ammattitoiminnasta potilaalle koituva hyöty ja sen mahdolliset haitat.
  - 22 § Laillistetulla lääkärillä ja hammaslääkärillä on oikeus määrätä apteekista lääkkeitä, lääkärillä lääkinnällistä tai lääketieteellistä tarkoitusta varten ja hammaslääkärillä hammaslääkinnällistä tai hammaslääketieteellistä tarkoitusta varten, noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään tai määrätään

- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015
  - 4 § Sosiaalihuollon ammattihenkilön velvollisuutena on noudattaa ammattitoiminnassaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä asiakastietojen käsittelystä säädetään.
  - 5 § Sosiaalihuollon ammattihenkilö on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin.
- Asetus lääkkeen määräämisestä 2.12.2010/1088

Lääkäri

- Vastaa lääkehoidon kokonaisuudesta
- Antaa lääkemääräykset
- Toteuttaa lääkehoitoa (koulutus, perehdytys, osaaminen)
- Myöntää lääkeluvat vaativaan lääkehoitoon
- Osallistuu lääkehoitosuunnitelman laatimiseen
- Allekirjoittaa lääkehoitosuunnitelman
- Allekirjoittaa huumelääkkeiden kulutuskortit

Lääkehoitosuunnitelma

- Lääkärin on perehdyttävä työyksikkönsä lääkehoitosuunnitelmaan, jotta tietää
  - minkälaista lääkehoitoa yksikössä pystytään toteuttamaan (lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön osaaminen, tehtävien jako)
  - mitkä ovat yksikön lupakäytännöt
  - miten toimitaan poikkeamatilanteissa
  - Tuntee yksikön lääkehoidon prosessin
- Lääkäri tuo lääketieteellisen asiantuntemuksen suunnitelmaa laadittaessa
  - Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen
  - **Riskilääkkeet**
  - Lääkehoitoon liittyvissä vaaratapahtumissa toimiminen

Lääkehoidon toteuttaminen

- Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä lääkehoitoa toteuttavat ensisijaisesti **lääkehoitoon koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt yksikön lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla**
- Lääkehoitoa ei saa toteuttaa jos ei ole saanut siihen koulutusta, perehdytystä eikä osaamista ole varmistettu
- Myös valmiiksi jaettujen lääkkeiden antaminen on lääkehoidon toteuttamista

Lääkelupiin liittyvät käytännöt

- Sote-ammattihenkilöt saavat ilman erillistä lupaa toteuttaa lääkehoitoa ammatilliseen koulutukseensa sisältyvien lääkehoito-opintojen perusteella
- Työnantajan (esimiehen) on kuitenkin varmistettava osaaminen lääkehoitosuunnitelmassa kuvatulla tavalla työntekijän suorittaman tutkinnon, työtehtävien laajuuden ja yksikön ohjeiden mukaisesti
- *Niitä tehtäviä varten (**vaativa lääkehoito**), joiden tekemiseen työntekijöillä ei ole ammatillisen koulutuksen perusteella oikeuksia, työnantajan tulee järjestää työntekijöille lisäkoulutusta, varmistua heidän teoreettisesta ja käytännön osaamisestaan sekä antaa heille tehtävien suorittamiseen oikeuttavat kirjalliset luvat.*
- Työyksikön lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan se, minkälaista koulutusta kukin ammattiryhmä tarvitsee ammatillisen koulutuksensa lisäksi lääkehoidon toteuttamiseen.

Mikä on vaativaa lääkehoitoa?

- **Sairaanhoitaja** (th, kättilö, ensihoitaja amk)
  - Laskimoon annettava lääke- ja nestehoito
  - Lääkehoidon toteuttaminen erityisantoreittejä pitkin tai erityisillä välineillä
  - Varjoaineet
  - Rokottaminen
  - verensiirrot
- **Lähihoitaja**
  - Pkv-lääkkeet
  - Luonnollista tietä annettavat huumausainelääkkeet
  - Injektiot sc ja im
  - Lääkkeettömän, perusliuosta sisältävän infuusion vaihtaminen

Mikä on vaativaa lääkehoitoa?

- **Muu sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tutkintoon on sisältynyt vähintään lähihoitajan osaamisvaatimuksia vastaava määrä lääkehoidon opintoja (esim sosionomi,geronomi)**
  - Pkv-lääkkeet
  - Injektiot sc ja im
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tutkintoon ei ole sisältynyt vähintään lähihoitajan osaamisvaatimuksia vastaavaa lääkehoidon koulutusta**
  - Lääkkeiden antaminen luonnollista tietä

Hoiva-avustajien osallistuminen lääkehoitoon

- Sote yksiköissä lääkehoitoa toteuttavat ensisijaisesti **lääkehoitoon koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt** yksikön **lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla**
- Hoiva-avustaja ei ole sote ammattihenkilö
  - Lähtökohtana tulee pitää, etteivät osallistu lääkehoidon toteuttamiseen
  - Jos työnantaja arvioi, että yksikön toiminnan kannalta olisi välttämätöntä, tulee hoiva-avustaja kouluttaa lääkehoidon tehtäviin
  - Voisi em. tilanteessa antaa valmiiksi jaettuja lääkkeitä asiakkaalle, mutta ei PKV- tai N-läkkeitä
  - Ei voi vastata asiakkaan lääkehoidosta eli ei voi yksin toimiessaan toteuttaa lääkehoitoa; mm. kotihoidossa, eikä voi olla yksin työvuorossa esim. asumisyksiköissä

Lääkeluvan edellytykset

- Teoreettinen osaaminen (suullinen tai kirjallinen koe)
- Käytännön osaaminen (näytöt)
- Toimintayksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri tai hänen valtuuttamansa lääkehoidosta vastaava lääkäri myöntää työntekijälle kirjallisen luvan niitä tehtäviä varten, joita työntekijä ei voi tehdä tutkintoonsa sisältyneiden lääkehoidon opintojen perusteella.
- Lupa vaativan lääkehoidon toteuttamiseen on kirjallinen ja määräaikainen (esim. 3-5 vuotta).
- Toimintayksiköt voivat itse harkita, hyväksyvätkö ne toisen yksikön lääkehoitolupaa varten suoritetun lisäkoulutuksen ja kirjallisen kokeen lääkehoitolupaa varten. Lupa on kuitenkin toimintayksikkökohtainen

Lääkärillä on tärkeä rooli lääkitysturvallisuuden edistämisesssä

- Lääkehoidon kokonaisuuden selvittäminen ja arviointi
  - Ajantasainen lääkityslista
  - muiden ammattiryhmien hyödyntäminen lääkitystä selvittäessä
- Asianmukainen lääkkeen määrääminen
- Määrätyn lääkehoidon turvallisen toteutumisen varmistaminen

Lääkäriesimies

- Vastaa siitä, että yksikön lääkäreillä on riittävä osaaminen
- Puuttuu työnjohdollisin keinoin

- Huolehtii siitä, että yksikön lääkärit perehtyvät lääkehoitosuunnitelmaan

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Kiitos !

kirsti.tolonen@valvira.fi

valvira.fi

@ValviraViestii

Vaikuttava valvonta – vastuulliset toimijat